

VERNISSAGE

Historisch toneelspel in drie bedrijven

door

MARIJKE KARTEN

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.
Tel: 072 - 5 11 24 07
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl
Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **VERNISSAGE** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **MARIJKE KARTEN** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

Copyright: © 2020 Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: www.ibva.nl

Email: info@ibva.nl

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **11** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

**Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,
Te Boelaerlei 107 - 2140 Bght ANTWERPEN Telefoon (03)3.66.44.00.
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.**

Permisie: Het geheim van de smid.

Ten grondslag aan dit toneelstuk ligt het waargebeurde verhaal over de eigenhandige blaassnijding van de smid Jan Jansz de Doodt, op 5 april 1651 te Amsterdam. Evenals zijn portret waar de schilder Carel van Savoyen hem in 1655 op afbeeldde met blaassteen en mes.

PERSONEN:

(medespelers: 4 dames, 7 heren)

Carel van Savoyen - 1620 – 1665, Amsterdam, schilder

Catharina Wandelman - ?, Amsterdam, vrouw van C. v. Savoyen

Goedele - ?, nicht van C. v. Savoyen

Barbertje Thyssen - 1621 - ?, Amsterdam, vrouw van J.J. de Doodt

De Dood

Petrus - Apostel, bewaker van de hemelpoort

Vulcanus - Romeinse God van de smeden en het vuur

St. Eligius/Eloy - patroonheilige van de smeden

St. Lucas - patroonheilige van de schilders. Volgeling van Apostel Paulus. Arts en schrijver

St. Vitus - patroonheilige van de toneelspelers en dansers

St. Bridget - patroonheilige van de dichters en schrijvers

GEDICHT VAN JAN JANSZOOM DE DOODT:

Anno 1651

*Door pijn en noot
Heeft jonge Jan de Doot
Koeragie gehad
en 't mes gevat
Gaf hem een snee
Niet zonder wee
Heel ongemeend
Kreeg zelfs de steen
Als uit zijn lijf
Door godes seggen
En Eeuwigehe Naem
Daer door ghecregen*

*De 4 maent
Den 5 Dach*

GEDICHT VAN JOHAN SIX VAN CHANDELIER

(op Jan Jansen de Dood, Smid t'Amsterdam, die sichselve van de steen heeft gesneden. Afgebeeldt door Savooy)

*Ook dus leeft, door Savooy, de smid Jan Jans de Dood
Die sijne blaaskrop self, de tweede snee, acht loot,
een suuren steen, gelijk een hen-ei, heeft ontsneden.
Zo stout, als waaren steen, of ijser al zijn leeden.
De Dood 't blij siende, sprak, wat heb ik deesen man
te dooden, die sich self zoo moedigh dooden kan?
Maar wierd bedroeft, zoodra hij leevend was gebleeven
Nu is de Dood gezond, getrouwt, een steun van 't leeven.*

Ode aan Sint Eloy

Ons smeedwerk sluit en ontsluit de geheimen
van wat het daglicht wel en niet mag zien
De hitte van een vuur is daarvoor onontbeerlijk;
't gereedschap: hamers, tangen bovendien

Voor raam en deur, voor poorten, kast en kist
maken we 't ijzeren slot- en sleutelwerk
Wij smeden het van minuscuul
tot grof, robuust en berensterk

Over het eeuwen oude ruwe erts
hebben wij mensen niet de macht
Het is het vuur dat ons die schenkt
en 't geheim van vakmanschap en kracht

Marijke Karten

Lijst van personen die hebben geleefd en in dit historische toneelstuk worden genoemd:

Jan Janszoon de Doodt - smid, wonende de te Amsterdam in de Engelsche steeg (*waarschijnlijk*) geboren te Amsterdam: 16/1 1622 - gestorven 6/1 1660 getrouwd: 16/4 1644 met Barbertje Tijssen. Blaassteen ingreep: 5/4 1651

Pieter de Barij - notaris te Amsterdam. Maakte de akte op van de blaassteensnijding op 31/5 1651

Hendrik Mirou - Goudsmid, wonende te Utrecht. Geboren te Antwerpen - gestorven te Utrecht 21/7 1662. Hij raadde J.J. de Doodt aan om die akte te laten opmaken. Het is niet bekend of hij ook de maker van het zilveren garnituur óm de steen is geweest.

Meester Jan - Heelmeester van de Stromarkt, verleende eerste hulp.

Nicolaes Tulp - Hoogleraar der Ontleedkunde en burgemeester van Amsterdam. Geboren: 9/10 1593 te Amsterdam - gestorven 12/9 1674 Den Haag. Schrijver van een uitgebreid artikel in zijn boek *Observationes Medicae IV* over deze blaassnijding.

Carel van Savoyen - Schilder, wonende te Amsterdam. Geboren te Antwerpen 1620 - overleden te Amsterdam 24/1 1665. Getrouwd met Catharina Wandelman. Schilder van het portret van Jan Jansz. de Doodt - 1655.

Johan Six van Chandelier - Dichter, handelaar in gedroogde kruiden te Amsterdam. Geboren en gestorven te Amsterdam: 19/2 1620 - 16/2 1695. Schrijver van het gedicht bij het schilderij van Savoyen - 1657.

Dirk Velthuysen - Fabrikeur en koopman van zijden en andere stoffen te Amsterdam. Een familielid van moederszijde van J.J. de Doodt. Hij drong aan op het laten maken van de akte.

DECOR:

Het toneel stelt het atelier van Carel van Savoyen voor, dat op de bovenverdieping van zijn huis is gesitueerd. Er staat een vijftal ezels opgesteld. Ze staan allemaal schuin, gericht naar de linkerzijde van het toneel, het Noorden, waar het licht vandaan komt. De schilderijen op de ezels zijn afgedekt. Het dichtst bij het raam/de ramen staat de ezel met het portret van J.J. de Doodt. Onder de ramen een tafel met schilderbenodigdheden. In de hoek bij de achterwand een kruk/krukken. In het midden van de achterwand van het toneel is een bedstede. De deuren ervan staan wijd open. Er staat een beddenbankje voor. In de rechter wand is de deur van het atelier naar de overloop.

EERSTE BEDRIJF

(Het is nacht. Carel van Savoyen komt gekleed in nachtgewaad, slaapmuts op, muilen aan, kaarsenblaker met brandende kaars in zijn hand, zijn atelier binnen. Het is bijna drie uur. De torenklok van een kerk zal zo die slagen gaan slaan)

CAREL: *(Loopt richting schilderij van J.J. Mopperend)* Gij beneemt me mijn nachtrust! Ik word nog eens zot van u, kerel. Van u en uw ondoorgrondelijke masker. *(Stoot zich aan de openstaande deuren van de bedstee)* Au! Au! Leren jullie vlegels het dan nooit? Bedsteedeuren dicht! heb ik gezegd. Anders kruipt die rotkat erin. Het krenge moet al weer jongen! *(Gooit ze met een klap dicht. Doet de wervel erop. Stoot zich dan aan het beddenbankje)* Verduld nog aan toe! Wie heeft dát rotting hier neer gezet? Welke onverlaat...? *(Struikelt over muilen die ervoor staan)* Nondedju... Het spijt me Heer... *(Staat even op één been te springen. Voelt aan zijn voet. Bukkt zich. Licht bij. Zachter)* Patijnen..... Ach zo... *(Er wordt op de bedsteedeuren gebonsd)*

GOEDELE: Hé... hé... Open maken! Niet me wegsluiten! Laat me eruit!

CAREL: *(Zeer geschrokken)* Nondedju... Gode-almachtig... Wie...?

GOEDELE: *(Boos. Bonkend)* Help!!! Open doen! Nu!

CAREL: Als dat... *(Opent snel de bedsteedeuren. Licht bij)* Goedele? Gij? Grote genade...nicht... Ge bezorgt me een hartschrik...

GOEDELE: *(Boos)* En jij mij! Wat zoekt ge hier? Schildert ge bij kaarslicht? Op dit uur?

CAREL: *(Verontschuldigend)* Nee... nee... Vanzelf niet! Maar jij... Hier?

GOEDELE: *(Kordaat)* Maak plaats! Dan kom ik eruit. Dat spreekt gemakkelijker! Ik ben nu toch wakker! Ik houd niet van beddespraak. *(Veelbetekenend)* Tenminste... niet op deze wijze... Dat hoef ik u niet uit te leggen. *(Carel gaat opzij. Goedele klimt wat stram uit de bedstee. Ze is gekleed in een wit nachthemd en heeft een witte muts op haar hoofd)* Wat kijkt ge? Kraken mijn botten? Doe ik het niet elegant genoeg? *(Wijst op haar nachtkleding)* Van Cath geleend! Flatteert me wel hè? *(Staat naast de bedstee)* Bedsteden: ondingen! Moeilijk erin, moeilijk eruit. Geef mij maar een ledikant! Ook ik ben mijn jeugd inmiddels ontstegen! *(Trekt haar patijnen aan. Pakt een kaars van de plank in de bedstee)* Steek hem even aan! *(Carel steekt met zijn kaars de hare aan)* Merci, neef! *(Goedele kijkt om zich heen naar iets om aan te*

trekken of om zich heen te slaan. Rilt) Het is fris hier!

CAREL: Maar...hoe...komt gij...?

GOEDELE: *(Negeert zijn vraag)* Reik mij m'n doek eens aan? Daar... ginds... op de kruk. Wees een heer! *(Wijst met haar arm naar een hoek. Carel - duidelijk mank lopend - gaat met zijn kaars naar een hoek van zijn atelier. Daar ligt haar kleding op een kruk. Hij rommelt wat in de stapel. Trekt er een omslagdoek uit vandaan. Brengt hem naar Goedele. Ze slaat hem om. Gaat op het beddenbankje zitten. Carel kijkt speurend rond naar een lege kruk. Goedele denkt dat hij naar zijn lappen zoekt)* Geen zorg! Uw verzameling draperieën voor uw 'Kleine figuren' liggen ginds in de hoek. Cath en ik hebben ze zorgvuldig op een stapel gelegd. Ge hebt er nog al een aantal! Het was even doorwerken eer ik in de beddenkoets kon stappen. We weten dat die lappen onmisbaar voor u zijn. En... kostbaar! *(Lief, doch ook aandringend)* Als ge ze onbenut laat..., zouden Cath en ik er gaarne een japon van hebben... Kunt ge dat in gedachten houden, Carel?

CAREL: *(Mompelend, knikkend. Pakt een kruk. Zet hem naast het beddenbankje. Neemt plaats)* Al goed...al goed... *(Wijzend naar de bedstee achter zich)* Ge hebt geluk dat hij leeg is. Hij is meestal bezet door een leerling die van ver komt.

GOEDELE: *(Wijst naar de voet van Carel. Deze zit met zijn gekwetste voet langs de kuit van zijn gezonde been te wrijven)* Weest content dat ge de nachtspiegel geen oplawaai hebt verkocht! Ik heb een bloedhekel aan dweilen! *(Bezorgd)* Gaat het wel, neef?

CAREL: Ik ben geen pieperd! *(Buigt zich naar zijn voet. Wrijft over zijn tenen)*

GOEDELE: Vanzelf niet! Maar pijn is pijn... Tenen zijn gevoelig! Daar weet ik alles van. Blaren, eksterogen... *(Een torenklok slaat drie maal)* Bent ge nu pas naar huis gekomen?

CAREL: *(Aarzelend)* Nee, nee... Ik was er al een stief kwartierke. Na een avond bij het Gilde vat ik meestal de slaap niet zo ras!

GOEDELE: Ach ja.... vanzelf... klasseneren en... *(Maakt drinkgebaar)*

CAREL: *(Aarzelend)* Nou, nee... niet in die mate...

GOEDELE: Ik ken de mannekes! Zo gaat het bij elk Gilde!

CAREL: *(Verdedigend)* We zijn ten ene malen geen oude wijven!

GOEDELE: En Cath? Merkte ze het niet toen ge uit de beddenkoets droste?

CAREL: Ze snurkte zo pas nog als een os! Daarenboven: Wij hebben sedert kort ook zo'n bed met een hemel erboven en gordijnen

rondom. Ge glijdt er zo uit. Geen haan die er naar kraait!

GOEDELE: In uw geval: geen kip! Ge gaat dus ook met uw tijd mee! Ja, Cath vertelde het vol trots! (*Wijst van zichzelf naar de bedstede*) Deze kip is zo'n benauwde kast dus ook niet meer gewoon! Zelfs de draperieën rond mijn bed moeten 's nachts open blijven! Gelijk dus die deuren!

CAREL: Het was voor mij even wennen! Zo open en bloot... Ik vond het immer wel knus en warm in de bedstee! Net een hol! Een konijnenhol. Mijn slaapmuts lag 's morgens altijd aan ons voeteneinde. (*Krabt onder zijn slaapmuts op zijn hoofd. Rilt*) Ik had het er nooit koud in! Nu kan ik dit ding echt niet missen.

GOEDELE: Mij geleek het immer een hondenhol... met een te kleine opening. Ik had er het gevoel te stikken. Zeker als ons vader vroeger de deuren ervan 's avonds sloot. (*Veel betekenend*) Wij kinderen mochten eens iets van hen horen... En er iets van denken...

CAREL: (*Gedecideerd*) Ik sliep erin als in een kribbe!

GOEDELE: (*Meewarig*) Tja neef, de één slaapt met drank op als in Morpheus' armen, de ander doet geen oog dicht... welk bed men hem ook aanbiedt!

CAREL: (*Gepikeerd*) Ik kan er wel een paar verstouwen zonder dat het me opbreekt... (*Zucht diep*) Ik lag te piekeren... (*Wijst richting schilderij van J.J.*) Over hém! Hij daar op dat doek! (*Vermant zich. Wijst achter zich naar de bedstee*) Maar hoe komt gij daar in?

GOEDELE: (*Plagend. Tikt op het beddenbankje*) Zoals ik er zo even ben uit geklommen: via dit houten geval!

CAREL: Nog immer gevat! Ik meen: wat voerde u naar mijn huis?

GOEDELE: Mijn onderdanen op patijnen!

CAREL: Goedele...toe...in ernst!

GOEDELE: Een afspraak met Jan Six! Die op het allerlaatst niet door ging!

CAREL: Six... die met de dochter van Tulp is ...

GOEDELE: (*Schudt haar hoofd*) Bij hem heb ik voor deze zaak niets te zoeken! Nee, Six van Chandelier, de dichter! Maar de schlemiel had weer sores met zijn maag.

CAREL: Ik meen toch vernomen te hebben dat hij daarvoor heeft gekuurd in Spa!

GOEDELE: Mogelijk... maar zoiets slaat niet bij elkeen aan! Of het beklift niet!

CAREL: Jammer! Een hele kostbare en tijdrovende onderneming dus voor niets.

GOEDELE: Hij zal het zich wel kunnen veroorloven, dunkt me. Z'n

kruidenhandel is vermaard in Amsterdam. In elk geval moest hij het bed houden, zei z'n huishoudster. Een hele zure tante! Ik mocht geen woord met hem wisselen. Ik hield dus wat tijd over. Pour celà! Als ik toch bij mijn neef in de buurt ben, loop ik even aan, dacht ik. Zo geschiedde: Voici! Ik heb u in geen maanden gezien!

CAREL: Daar heeft ge goed aan gedaan. (*Plagend*) Ook al was uw geliefde neef er dan niet. (*Staat op. Loopt wat moeilijk heen en weer*)

GOEDELE: (*Wijst naar z'n voet*) Arme Carel, dat was goed raak! (*Carel haalt schouders op*) Cath verveelde zich! Ik kwam als geroepen, zei ze. Doet de stakker dat elke Gilde avond?

CAREL: (*Haalt schouders op*) Dan ben ik daar toch nooit bij! Ze zucht wel als ik wegga... Ze is nog al... zels!

GOEDELE: (*Lachend*) Ze is wel blij dat ze dan vrijelijk haar kat op schoot kan nemen, zei ze. Daar snorde het beest dan ook de ganse avond genoeglijk. Gij duldt dat niet... Maar... als uw kinderen naar bed zijn en gij zijt gevlogen, vertrouwt ze het zwarte mormel haar gedachten maar toe... als het haar te stil wordt! Moor is geduldig!

CAREL: (*Korzelig*) Ik haat katten. Ik duld het ondieer alleen in m'n huis vanwege de muizen. Dat moet ik het beest nageven: daar hebben we weinig last meer van. Had ge nog familienieuws?

GOEDELE: (*Schudt nee met haar hoofd*) Niets bijzonders! Alles wel in het Vlaamse; iedereen daar ginds nog in leven. (*Vergenoegd*) Cath en ik hebben ons ook zonder u, best vermaakt. De avond vloog om. Vrouwenpraat. Bij kletsen! En we blijken een bijzondere interesse te delen...

CAREL: Kletsen! Ja daar is ze verzot op!

GOEDELE: Ik ook op zijn tijd. Mits ik een rol moet spelen of een voordracht moet oefenen. Dan is mijn tijd kostbaar. Dan laat ik een avond prietpraat aan me voorbij gaan.

CAREL: (*Wijst naar de bedstee. Gaat weer zitten*) Het werd laat zeker, eer ge hier bent neer gestreken?

GOEDELE: (*Lachend*) Rond middernacht was uw fles zoete wijn leeg en doofden onze kaarsen één voor één! Ge hebt koppige, Carel! Ik zou mijn herbergonderkomen in het donker niet veilig met zo'n rond zwevend brein hebben bereikt! Amsterdams grachtenwater is koud! (*Rilt*)

CAREL: (*Lachend*) Zo te horen heeft gij uw roes al uitgeslapen! Ge ratelt als karrewielen op de kasseien...

GOEDELE: (*Op de teentjes getrapt*) Roes... roes... Ge moet niet overdrijven. Twee... drie glaaskes elk, meer niet. Hoe is het met úw roes? Ge stroffelde niet voor niets over... (*Klopt op het*

beddenbankje) Ge vloekte trouwens niet alleen... maar ge liep ook op iemand te schimpen! Waarde neef, wat zit u dwars? Voor de draad ermee! Morgen ben ik weer gevlogen! Lucht uw gemoed!

CAREL: (*Gaat niet op haar uitnodiging in*) Ge moest bij Six zijn? Schrijft hij dan ook voor het toneel?

GOEDELE: (*Schudt haar hoofd*) Ik heb nooit iets van toneelteksten van hem gelezen, noch er over horen spreken. Hij is, voor zover mij bekend, enkel dichter. En natuurlijk voorzitter van de Amsterdamse rederijderskamer 'De Egelantier'. Die heeft ons: 't Wit Lavendel' uitgedaagd voor een tweekamp! Ik zou met Six de voorwaarden en de tijdsduur van de voordracht van elke kandidaat bespreken!

CAREL: Doet ge zelf ook mee?

GOEDELE: (*Plagend*) Komt ge dan wellicht luisteren? Dat zou voor het eerst zijn! (*Carel haalt zijn schouders op*) Cath komt wel. Ze was gelijk geënthousiasmeerd! Nee... ik ben criticaster! Ik beoordeel, gelijk Six!

CAREL: Ik gun Cath graag zo'n verzetje.

GOEDELE: Verzetje...! Niet zo laatdunkend, neef. Het vindt plaats in de Schouwburg. Het is een heuse, ernstige strijd. Kom luisteren, dan kunt ge pas oordelen.

CAREL: (*Afwerend*) Er wachten hier doeken. Ik wil binnenkort een vernissage houden. De tijd dringt. Wanneer vindt jullie voorstelling of tweekamp plaats?

GOEDELE: Volgende maand. Elke rederijderskamer laat nu eerst zijn beste kandidaten met elkaar strijden. Het is dus kort dag. Maar genoeg over het waarom van mijn aanwezigheid hier. (*Streng*) Wat bracht jóu al mopperend in het holst van de nacht naar je atelier? Mij de stuipen op het vege lijf jagen? Of was ge op jacht naar uw zwarte kat? Ik meende u ook daarover te horen momperen...

CAREL: (*Negeert de plagerij. Wijst*) Dat doek daar houdt me bezig. (*Loopt naar het doek van J.J. de Doodt. Neemt zijn kruk mee. Gaat zitten. Goedele volgt hem met het beddenbankje en haar kaars. Carel houdt zijn kaars bij het doek. Schijnt op het gezicht van J.J.*) Oordeelt ge zelf. De smid... Jan Janszoon de Doodt! Wat ik ook doe om deze seigneur wat te laten glimlachen, het lukt me niet. Een tipje verf erbij, een veegje eraf... Steeds is het hem dan toch weer nét níet... (*Zucht diep*)

GOEDELE: Moet dat dan: glimlachen? Het lijkt mij een ernstige man! Waarom heeft hij dat stuk .... is dat een mes? (*Wijst naar het doek*) En dat andere ding in zijn handen?

CAREL: Dat is zijn blaassteen! Hij heft hem in triomf! Hij is fier op zijn

daad!

GOEDELE: Ah...jaa.. Er begint me iets te dagen... Er was iemand die zichzelf van zo'n steen verlost... tijden geleden... in Amsterdam...

CAREL: *(Met nadruk)* Van een hen-ne-ei grote blaassteen!

GOEDELE: *(Licht extra bij met haar kaars. Wijst naar de steen. Knikt met haar hoofd)* Er komt weer iets naar boven dobberen. Maar dat was toch iets van enige jaren geleden? *(Carel knikt bevestigend)* En dat wás toch ook een levensbedreigende zaak? Dan kijkt ge niet zo... opgewekt, dunkt me. Een gelaat als een boer die kiespijn heeft, lijkt mij het meest passend.

CAREL: Levensbedreigend was het ook. Maar die daad heeft hij al gepleegd in... ik meen zo rond 1650! Dat is vijf jaar geleden. En hij heeft het overléefd! *(Goedele staart naar het schilderij. Haalt schouders op)* Hij heeft er, al een paar weken later, bij notaris Pieter de Barij een akte over laten opmaken. Daar stond de juiste datum vanzelf op! *(Haalt schouders op. Schudt zijn hoofd)* Hij heeft me hem op onze eerste zitting reeds trots getoond. Gelijk met een zelfgemaakt rijmelarijtje... Ik kan het helaas niet voor u recapituleren. Zoiets onthoud ik niet! *(Wijst naar het schilderij)* Er schiet me door het hoofd dat Jan Six bezig is met een heus gedicht over hem en zijn daad, passend bij dit doek! Ik heb hem al uitgenodigd voor de vernissage.

GOEDELE: Dat lijkt met niet meer dan logisch. Maar een smid... op uw...

CAREL: *(Schudt zijn hoofd)* Ik meen vanzelf Six. *(Wijst weer naar J.J.)* Of ik hém uitnodig... *(Haalt schouders op)* Dan zou ik op z'n minst contentier moeten zijn met dit doek!

GOEDELE: Heeft hij geld?

CAREL: Wie? Six of die smid?

GOEDELE: Die smid vanzelf. Ge hebt hem trouwens, naar mijn bescheiden mening, vereeuwigd alsof hij een Patroonheilige is. In elke hand heft hij een attribuut. Er ontbreekt alleen een aureool om zijn hoofd. *(Houdt haar kaars wat dicht bij het doek)*

CAREL: Zit ge me te dollen?

GOEDELE: Waarom zou ik? Ik zie wat ik zie: een zeer ernstig kijkend seigneur met zijn martelwerktuigen in zijn handen. Onze Vlaamse kerken staan, net als vele hier in uw eigen stad, nog immer vol met Heiligen die zijn afgebeeld met wat hen na afschuwelijke foltering het leven heeft gekost! *(Wijst naar het schilderij)* Deze persoon martelde dus zichzelf!! Maar overleefde! *(Wijst de attributen aan)* Om die steen ging het toch? En met dat... het heeft

veel weg van een oud broodmes... (*Rilt*)

CAREL: (*Is nog met zijn gedachten bij het geld. Mopperend*) Ik hoop maar dat hij geld heeft. En zo niet, dat iemand hem een lening wil geven... Ik ben er gewoon van uit gegaan dát hij geld heeft. Anders kom je toch niet voor een opdracht? Ik schilder niet voor niets. Ik heb een naam op te houden. Als hij het niet heeft...

GOEDELE: (*Plagend*) Bij een schone vrouwe... Zou u wellicht een oogje dichtknijpen? Of iets van uw prijs afdoen... In ruil voor... (*Ironisch*) Oh nee... ge zijt een brave Hendrik gebleven, heb ik van Cath begrepen! Ondanks uw dagelijks verkeer met uw 'Kleine figuren'...

CAREL: (*Negeert de plaagstoot*) Ik wil de afgesproken prijs beuren! Maar het liefs wil ik dat dat doek af is! Dat het de deur uit kan! Zo'n aantrekkelijk persoon vind ik het niet om hier dagelijks naar te kijken! En me blauw te ergeren! (*Korzelig*) Ik heb al veel te veel van mijn kostbare tijd gestoken in zijn gelaatstrekken naar mijn zin.

GOEDELE: Uw Engelen zijn ongetwijfeld aangenamer om te aanschouwen dan uw nurkse smid. Daar kan ik inkomen. Ge hebt er trouwens in Amsterdam wel naam mee gemaakt, heb ik van Cath gehoord. Ze is fier op u! Uw zaken floreren! (*Wijst naar de hoek met de stapel draperieën*) Ge schijnt die het liefst zo min mogelijk te gebruiken... zei Cath. Dat ze niet jaloers is!!! (*Met overdreven gebaren*) Een doekske erbij, een doekske eraf, er eentje los om het lijf heen winden... Nee, toch maar wat bloter... Wat uitdagender... (*Serieus*) Ge laat me ze straks toch wel even aanschouwen voor ik er vandoor ga, neef? Bij daglicht! Ik mag zoiets gaarne zien!

CAREL: (*Wat gegeneerd*) Ze verkopen goed! Vooraanstaande Amsterdammers hebben ze gaarne aan de wanden van hun grachtenpand.

GOEDELE: (*Wijst ineens naar de steen*) Hebt ge dát ding trouwens echt gezien?

CAREL: Vanzelf. Hoe moest ik die steen anders zo natuurgetrouw op het doek brengen?

GOEDELE: En... dat mes... Het ziet er niet uit als de vlijm van een aderlater!

CAREL: Nee, maar het heeft uitstekend gedaan, wat het moest doen: een snee maken op de plek des onheils. (*Rilt*) Om dát: die steen, het cor-pus de-lic-ti, te kunnen verwijderen. Zo noemt Doctor Tulp in zijn boek een ding waar alles om draait.

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

“Samenspelen” is ons motto